

Oproep aan de donateurs van STAP

Zag u ook de opvallende posters 'Kinderen kopiëren uw drinkgedrag', visitekaartje van de actie 'Zien drinken, doet drinken'? Of de ernstige woorden van de directeur van STAP over het toenemende alcoholgebruik in de nieuwsuitzendingen van 28 december jl.? Zo maar een paar voorbeelden van de vele activiteiten waar STAP zich in het afgelopen jaar voor ingezet heeft.

Net als dat roze konijntje uit de reclame gaat STAP onvermoeibaar door, al zou je soms wat somber worden als je ziet hoeveel mensen op allerlei manieren slachtoffer worden van het drinken van alcohol. Vermijdbare ziekten, ongevallen, geweld, maatschappelijke problemen, de lijst is lang. We weten dat persoonlijk gedrag belangrijk is om de situatie te verbeteren, maar het is ook

reeds lang bekend dat alleen ingrijpen door de overheid werkelijke veranderingen tot stand kan brengen.

Eigenlijk is het simpel: moeilijker maken om alcohol te krijgen door de prijs te verhogen, het aantal verkooppunten te verminderen en minder reclame te maken – maar ondanks wetenschappelijk bewijs en advies van de Wereldgezondheidsorganisatie is de Nederlandse overheid hier niet of nauwelijks toe bereid.

Sterker nog, de regering is van plan om veel meer winkels toe te staan om alcohol te schenken, dat is het paard achter de wagen spannen! De vorige regering heeft met het Nationaal Preventieakkoord een poging gedaan om verstandig beleid te ontwikkelen.

Met vele andere organisaties heeft ook STAP daar aan meegewerkt, maar door de tegenstroom van industrie en levensmiddelenbranche zijn die voornemens zo afgezwakt dat het resultaat verwaarloosbaar is. De huidige staatssecretaris erkent dit maar is gebonden aan het Coalitieakkoord. STAP zal zich inventief bij regering, parlement en pers blijven inzetten om verstandiger om te gaan met alcohol. Om dat te kunnen doen is uw bijdrage van groot belang, wij hopen dat u ons als donateur blijft steunen!

Corrie Hermann,
voorzitter van het
Nederlands Instituut
voor Alcoholbeleid
STAP

Jaarlijkse gevolgen van alcoholgebruik

8.300

Aantal jaarlijkse alcoholdoden

Een recente studie schat dat er in Nederland jaarlijks ruim 8.300 mensen sterven (mede) als gevolg van alcoholgebruik. Het gaat daarbij o.a. om darmkanker, borstkanker, hart- en vaatziekten, leverziekten, alcoholmisbruik, ongevallen en zelfdoding.

bron: *Global Burden of Disease Study*

20.100

Aantal behandelingen spoedeisende hulp

In 2021 zijn 4.500 mensen op de spoedeisende hulp (SEH) van een ziekenhuis behandeld vanwege een alcoholvergiftiging, waarvan 900 nog minderjarig waren. Vanwege geweld en ongevallen werden er in dat jaar 15.600 mensen op de SEH behandeld, waarvan 500 minderjarigen.

bron: *VeiligheidNL*

43.400

Rijden onder invloed

In 2022 is het aantal geregistreerde gevallen van rijden onder invloed gestegen tot ruim 43.400.

bron: *politie*

7,4 miljard

Kosten alcoholgebruik

De jaarlijkse maatschappelijke en private kosten van alcoholgebruik worden door het RIVM geschat op 5,8 à 7,4 miljard euro. Daar staat ruim 1 miljard aan accijnsinkomsten tegenover.

bron: *RIVM*

1,5 miljoen

Overmatig gebruik

1,5 miljoen volwassen Nederlanders drinken overmatig en/of zwaar. Ruim 50% van de Nederlanders van 12 jaar en ouder drinkt meer dan het advies van de Gezondheidsraad: "drink geen alcohol of in ieder geval niet meer dan 1 glas per dag".

bron: *CBS*

De plannen van STAP voor het nieuwe jaar

De schadelijke gevolgen van alcoholgebruik zijn indrukwekkend. Het is daarom belangrijk dat onze overheid effectieve maatregelen neemt om deze gevolgen te beperken. In 2023 wil STAP zich ervoor inzetten dat de overheid, zoals voorzitter Corrie Hermann in haar oproep al aangeeft, er voor kiest de prijs van alcohol te verhogen (1), de beschikbaarheid te beperken (2) en alcoholreclame en sponsoring strenger aan te pakken (3).

De Wereldgezondheidsorganisatie beveelt deze maatregelen aan als de meest noodzakelijke en effectieve alcoholbeleidsmaatregelen en noemt deze daarom 'The three best buys'.

1 ALCOHOL IS NU TE GOEDKOOP

STAP steunt de wijziging van de Wet op de Accijns die 1 januari 2024 van kracht zal worden. Deze wet bepaalt dat er één tarief komt voor de bieraccijns, gekoppeld aan het alcoholgehalte. Nu worden de zware bieren naar verhouding veel te laag belast. STAP wil dat uiteindelijk alle alcoholhoudende dranken belast worden op basis van het alcoholgehalte. Daarnaast zal STAP er zich voor inzetten dat de hoogte van de accijns jaarlijks wordt aangepast aan de inflatie. Ook wil STAP dat de allergeodkoopste drank duurder wordt. Dat kan door een minimumprijs per eenheid alcohol in te voeren, zoals dat ook in Schotland, Wales en Ierland is gedaan. Uit onderzoek weten we dat vooral de zware drinkers dan minder gaan drinken.

Voorbeelden van te goedkope merken (prijs per liter kratbier is rond de 80 eurocent).

2 ALCOHOL IS NU TE GEMAKKELIJK BESCHIKBAAR

Alcohol mag in Nederland op heel veel plaatsen verkocht worden. De kans bestaat dat er nog veel meer verkooppunten bij komen en we weten uit onderzoek dat daardoor de alcoholproblemen zullen toenemen. De wens van de VVD is immers om alle middenstanders de gelegenheid te geven alcohol te verkopen en schenken. Die wens is zelfs in het Coalitieakkoord opgenomen. Deze mogelijke verruiming van de huidige Alcoholwet wordt blurring genoemd. STAP wil zich er in 2023 voor blijven inzetten deze blurring-plannen te voorkomen. Het is gunstig dat een aantal politieke partijen en gezondheidsorganisaties zich ook nadrukkelijk tegen deze plannen verzet.

3 ALCOHOLRECLAME MOET BEPERKT WORDEN

Uit onderzoek blijkt dat alcoholgebruik onder jongeren en andere risicogroepen wordt gestimuleerd door reclame via radio, tv en billboards en in toenemende mate via sociale media. Wat wel en wat niet mag wat alcoholreclame betreft is in Nederland door de alcoholindustrie vastgelegd in eigen regels, evenals de handhaving ervan. Daar wil STAP verandering in brengen. Zo zal STAP in 2023 blijven pleiten voor een totaalverbod op alcoholreclame via sociale media zoals bijvoorbeeld in Noorwegen, Litouwen en Estland het geval is. STAP zal ook klachten blijven indienen tegen alcoholreclame die volgens STAP in strijd is met de huidige Reclamecode voor Alcoholhoudende Dranken.

STAP: iedereen heeft het recht te weten wat de risico's zijn van alcoholgebruik

Ook in 2023 zal STAP actief informatie verspreiden over de risico's van alcoholgebruik, over de naleving van de Alcoholwet (zoals de 18 jaar grens) en over het alcoholbeleid van onze overheden (het rijk en de gemeenten).

STAP heeft een website die dagelijks wordt bijgehouden; maandelijks ontvangen bijna 1.000 abonnees van STAP Alcohol Actueel met daarin het belangrijkste nieuws.

STAP wil in overleg met haar Europese partners bereiken dat op het etiket van alle alcoholhoudende dranken verplichte duidelijke informatie komt over de ingrediënten en de voedingswaarde.

Ook pleit STAP voor een wet die bepaalt dat er gezondheidsinformatie op de verpakkingen komt, bijvoorbeeld over alcohol en zwangerschap en alcohol en kanker. In Ierland wordt dat op korte termijn al ingevoerd (zie foto).

Reclame Code Commissie werpt voor STAP drempels op waardoor klagen over alcoholreclame lastiger is geworden

Afgelopen tijd heeft STAP gemerkt dat het hoe langer hoe lastiger is om een klacht over alcoholreclame door de Reclame Code Commissie (RCC) toegewezen te krijgen. Dat ondervonden we bij de volgende serieuze klachten.

Op 14 april 2022 diende STAP een klacht in tegen een reclameuiting van Amstel bier. Het bierglas dat de winnaar van de in Limburg verreden 56ste Amstel Gold Race, Michał Kwiatkowski, kreeg was namelijk groter dan twee standaardglazen. En dat mag niet op grond van de Reclamecode voor Alcoholhoudende Dranken (zie foto). De Pool moest het enorm grote glas bier met twee handen vasthouden, nam er gretig een slok van en deelde het uiteindelijk met de nummers 2 en 3 op het podium om het leeg te krijgen. De winnares bij de vrouwen, Maria Cavalli, kreeg hetzelfde glas overhandigd. Zij dronk er echter niet van. In een bijlage bij de klacht van STAP waren diverse foto's opgenomen waarin het grote glas dat de winnaars op het podium in Valkenburg kregen duidelijk werd getoond. Maar de RCC vond de foto's op 20 juni 2022 opens niet goed meer, de links die STAP meestuurd waren namelijk deels afkomstig van een Belgische en een Italiaanse wielersite. STAP moest de Commissie nog dezelfde dag vóór 17:00 uur voorzien van een printscreen van de Nederlandse televisie-registratie van de Amstel Gold Race! Met de nodige moeite lukte dit op het nippertje met als gevolg dat de klacht alsnog werd toegewezen.

Als tweede voorbeeld kan genoemd worden de klacht van STAP en Verslavingskunde Nederland (VKN) tegen een reclamefilm van Grolsch waarin alcoholvrij bier wordt gepromoot. In het filmpje zijn o.a. jonge vrouwelijke voetbalsters te zien die voordat ze het veld op gaan 0.0 bier drinken. Evident jonge acteurs (jonger dan

25 jaar) in beeld brengen is echter volgens de reclamecode niet toegestaan, ook niet als het om 0.0 bier gaat. Uit onafhankelijk onderzoek dat STAP en VKN door de Universiteit Twente lieten uitvoeren bleek dat tenminste één van de speelsters (foto) door 62% van de ondervraagden als jonger dan 25 jaar wordt ingeschat. De reactie van de RCC: "Dit onderzoek is niet overtuigend". De klacht werd afgewezen. STAP en VKN gingen in hoger beroep tegen dit besluit. Maar ook in hoger beroep werd de klacht afgewezen en haalde de RCC een nieuw argument uit de trukendoos: een actrice is alleen "evident" te jong als 100% van de kijkers iemand te jong vindt en niet als "slechts 62%" dat vindt.

Ons derde voorbeeld gaat over onze klacht over de shirtreclame van een Schotse whisky-investeerder. Reclame op shirts van actieve sporters is namelijk volgens de Reclamecode voor Alcoholhoudende Dranken verboden. Ook deze klacht wordt afgewezen. STAP ging vervolgens in hoger beroep, maar werd niet-ontvankelijk verklaard, met als argument dat het beroepschrift te laat is ontvangen. Terwijl de datum van het poststempel en dus de postbezorging binnen de beroepstermijn was. Maar de RCC stelt desondanks dat de klacht niet op tijd was, omdat zij uitgaan van de datum dat de stukken op het bureau van het secretariaat belanden. Wij vermoeden dat de RCC door Scotch Whisky Investments een argument is ingefluisterd om onder het hoger beroep uit te komen.

Wat we verder deden in 2022

- In 2022 heeft STAP zich ingezet om het bestaande landelijke alcoholbeleid te verbeteren. STAP nam sinds 2018 deel aan de zogenaamde Alcoholtafel van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dit overleg is begin oktober 2022 op initiatief van staatssecretaris Maarten van Ooijen gestopt omdat enkele deelnemers aan de Alcoholtafel, zoals de alcoholindustrie en de supermarkten, de belangrijkste voorstellen tot aanscherping van het alcoholbeleid dwarsboomden.
- In 2022 namen we deel aan het overleg met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over alcoholbewustwordingscampagnes. Dit overleg met VWS wordt wèl voortgezet.
- We hebben bijgedragen aan de Oslo Declaration, een gezamenlijke internationale oproep om alcoholische drank te beteugelen.
- Op verzoek van enkele wetenschappers hebben we meegewerkt aan twee internationale wetenschappelijke publicaties over de International Alcohol Control Policy Index. Ook heeft STAP bijgedragen aan een podcast over alcoholbeleid van Movendi International.
- We hebben regelmatig artikelen geschreven voor de digitale nieuwsbrief Zorg en Innovatie.
- Diverse gemeenten zijn door ons geadviseerd over de wijze waarop de huidige Alcoholwet in de praktijk moet worden geïnterpreteerd.
- Voor een landelijke organisatie hebben we een cursus Alcoholregelgeving verzorgd.
- De directeur van STAP is bestuursadviseur van de Nederlandse Vereniging van Drank en Horeca Inspecteurs en tevens lid van de examencommissie Alcoholwet van ExTH.
- In 2022 zijn diverse presentaties gegeven op landelijke en Europese congressen. Op Europees niveau werkt STAP actief samen met de European Alcohol Policy Alliance en met EUCAM (European Centre for Monitoring Alcohol Marketing).
- Wim van Dalen was in 2022 als secretaris van de Alliantie Alcoholbeleid Nederland (AAN) coördinator van de landelijke campagne 'Zien drinken, doet drinken' gericht op ouders van jonge kinderen.
- STAP heeft in 2022 ongeveer 15.000 exemplaren van de brochure 'Alcohol en Zwangerschap' verspreid onder verloskundigen.
- In 2022 is de website van STAP bijna dagelijks voorzien van nieuwe informatie, in het Nederlands en in het Engels. Het belangrijkste nieuws van de website wordt in de nieuwsbrief 'Alcohol Actueel' maandelijks verspreid naar bijna 1.000 abonnees.
- We hebben in 2022 regelmatig de pers te woord gestaan over alcoholbelevingsvraagstukken. Soms naar aanleiding van een actualiteit, soms naar aanleiding van een persbericht van STAP.
- Met steun van de Stichting Us Blau Hiem is een Nederlandse uitgave geschreven, gedrukt en verspreid van 'De zeven kernboodschappen van de alcoholindustrie'. In deze publicatie wordt de lobby-strategie van de alcoholindustrie beschreven.

STAP IS STERK AFHANKELIJK VAN HAAR DONATEURS

STAP krijgt geen subsidie van de overheid. Daarom is STAP in haar werk bijna geheel afhankelijk van de opbrengst van donaties en legaten. STAP is een ANBI-instelling zodat een schenking van het fiscaal inkomen kan worden afgetrokken. STAP kent een aantal zeer trouwe donateurs.

Elke gift is zeer welkom en kan worden overgemaakt op giro NL 19 INGB 0000 291066 t.n.v. Stichting STAP te Utrecht. STAP is iedere donateur zeer erkentelijk voor zijn of haar bijdrage. Speciale dank gaat uit naar de bijdrage die STAP in 2022 ontving van de Stichting Alcoholvrije Bedrijven en naar de jaarlijkse steun van Stichting Us Blau Hiem.

COLOFON

Januari 2023

Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP
Postbus 9769, 3506 GT Utrecht
Tel: 030-6565 041
Email: info@stap.nl
Twitter: @WimvanDalen en @Sandravginneken
Websites: www.stap.nl